

eieren of geld

een weg naar een gelukkige samenleving

Jolien Schroot

eieren of geld

een weg naar een gelukkige samenleving

Iedere dag lijkt de druk van grote problemen toe te nemen: de financiële/economische crisis, de extreme ongelijkheid in levensstandaard en de klimaatcrisis. Met onder andere fysieke en geestelijke armoede, angst en oorlog tot gevolg.

Geleidelijk groeit het besef dat er iets wezenlijks niet klopt in de manier waarop we onze wereld hebben ingericht. Om bij te dragen aan oplossingen schreef Jolien Schroot spontaan dit essay.

Waar wachten we op?

Al zou iedereen vandaag 'verlicht' raken, dan nog hebben we afspraken nodig om samen met elkaar te leven op onze prachtige blauwe planeet. Laten we de consequenties van onze keuzes onder ogen zien om mogelijkheden te scheppen.

*Voorschoten
30 juni 2015
Jolien Schroot
www.vlinderlicht.nl
www.voor-tuin.nl
www.buroboef.nl
jcschroot@gmail.com
+31 6 38352847*

Jolien Schroot (1964) is politiek actief in haar woonplaats Voorschoten. Ze mediteert en beoefent energie-technieken om steeds dieper tot de kern door te dringen van het menselijk bestaan. Haar passies voor fotografie en tuinen scherpen haar blik.

Eieren of Geld

een weg naar een gelukkige samenleving

Wereldproblemen houden veel mensen bezig.

Dit essay zaait hoop en is bedoeld als

inspiratie voor het vinden van oplossingen.

Velen denken dat onder andere de

financiële crisis, de mensonterende armoede en de klimaatproblemen onoplosbaar zijn.

We somberen en mopperen en kijken vaak weg van alle narigheid met haar nauwelijks te bevatten schaalniveau.

Telkens struikelen denkrichtingen voor

oplossingen over hetzelfde: we ruilen alles

(door middel van geld).

Ineens viel een kwartje bij de auteur.

Alles draait om 'iets' ruilen tegen 'iets

virtueels' waarvan de fictieve waarde

onvoorspelbaar fluctueert.

Geld en ruilen zijn religie.

Alle organismen in de natuur, behalve de

mens, doen waar ze van nature goed in zijn.

Wat gebeurt er als ruilen nu eens helemaal stopt . . . en we beginnen te ontdekken dat ons natuurlijke goed doen, leidt tot een andere gezondere economie?

Draai grote problemen eens om en beschouw

ze als kans. Onze grootste problemen

verminderen aanzienlijk als we het recht om

te ruilen afschaffen (inclusief geld) in onze wereld.

We dromen allemaal van een gelukkig leven.

Dat is mogelijk met model Dèmos Krateo.

leg je bezwaren een moment opzij

Allerlei samenlevingen functioneren redelijk goed maar bieden geen oplossing voor de grote wereldproblemen. Sterker, ze creëren deze, dus is er iets mis. Momenteel bedenken we regels en wetten, alternatieve ruilmiddelen, of een basisinkomen als oplossing voor de grote economische crisis. Die voorstellen bevatten in de kiem nieuwe ongelijkheid, omdat zowel eigendom, als armoede, als vervuiling telkens weer buitenproportioneel kunnen groeien, zowel materieel als virtueel, met alle gevolgen van dien. Misschien heeft het oeroude principe van ruilen, vooral na het invoeren van het geldsysteem, zich ontwikkelt tot de grootste hindernis op onze weg naar een eerlijke menselijke wereld met toekomst.

Stel je voor dat de structurele oplossing

er als volgt uitziet: we schaffen – liefst

wereldwijd – het principe van 'ruilen' af.

Dit is revolutionair omdat in de toekomst

niemand meer iets bezit. Tegelijk

harmonieert dit principe met de natuur. We

beginnen en we eindigen ons leven zonder

bezit. We 'lenen' als het ware alles om te

bestaan.

Alle schulden en tegoeden strepen we weg

en ieders portemonnee verdwijnt in de

prullenbak omdat geld geen waarde meer

heeft. Dat is drastisch en dit idee stuit

alleen al op weerstand omdat het nieuw is.

Toch is dit een mogelijkheid die de moeite

waard is om over na te denken.

het doel

Het doel van dit systeem is dat ieder mens op aarde in zijn 5 elementaire behoeften kan voorzien. Het ultieme doel is dat bijna niets meer geregeld hoeft te worden en dat iedereen als vanzelfsprekend leeft. Dat is natuurlijk een utopie, al is het maar omdat we met de hele wereld te maken hebben en niet uitsluitend met kleine gemeenschappen. Doch dit ultieme doel voor ogen houden, geeft richting aan het nemen van beslissingen voor een alom gelukkiger wereld.

iedereen gelijke rechten en plichten

Stel je voor, met ingang van het komende jaar heeft iedereen op onze aarde daadwerkelijk dezelfde rechten en plichten. Om de overgang soepel en acceptabel te maken, blijven we in ieder land in eerste instantie grotendeels hetzelfde leefpatroon houden zoals we dat nu hebben. Dus bijvoorbeeld je woont en winkelt zoals je gewend was en je werkt zoals je altijd hebt gedaan. Hetgeen verandert is dat daar niet direct (dus wel indirect) iets tegenover staat. Je betaalt nergens voor en ontvangt niets voor door jou geleverde diensten en producten. Je mag nemen wat je werkelijk nodig hebt en je levert arbeid naar je eigen vermogen. Ieder draagt dezelfde verantwoordelijkheid om het goed te houden met elkaar.

Daarmee lost in één klap de financiële crisis op en er kan geen nieuwe meer ontstaan. Als een enkel individu zich niet houdt aan het nemen en geven, kan dit nooit meer uitgroeien tot extremen in de wereld,

Bezit is slechts een afspraak tussen mensen die, ver voor ieders geboorte, eenzijdig is gemaakt.

De vijf elementaire behoeften van ieder mens:

- 1. lichamelijke behoeften (voedsel, vocht, onderdak);*
- 2. veiligheid en zekerheid;*
- 3. sociaal contact;*
- 4. waardering en erkenning;*
- 5. zelfontplooiing.*

Ieder exemplaar van de species mens heeft de keuze om het bevredigen van deze behoeften voor een groter deel van onze soortgenoten bereikbaar te maken. Met als gevolg een bijdrage aan het oplossen van onvrede, ziekten, oorlogen, dood en schaamte.

Wat je aandacht geeft, groeit.

Ook onoplosbaar lijkende problemen dragen een kiem voor de oplossing.

omdat het probleem lokaal is en daar wordt opgelost. Vervolgens lossen alle grote problemen gemakkelijker op omdat schuld en winst in de vorm van geld (of andere ruilobjecten) niet meer bestaan.

‘Dit idee lukt nooit’ is een logische eerste reactie. Als belangrijk tegenargument wordt de huidige machtsverdeling genoemd. Veel mensen met macht (lees geld) willen en zullen dit tegen houden. Wij leven in een democratie en dat betekent dat iedere stem gelijke waarde heeft. Iedereen mag politiek actief worden en bovendien biedt ons land de mogelijkheid om voorstellen te agenderen in de Tweede kamer. Dus het kan wel. Ook als er een groep machtige mensen tegen is. Laat dat argument dus even rusten en lees verder.

De werkelijke vraag is of de species mens gemiddeld genomen gelukkiger en gezonder wil leven en dit zijn medemensen gunt.

geconditioneerd denken belemmert

Luister naar je onderbuik terwijl je dit leest. We hebben onze eigen slavernij gecreëerd met een geldsysteem dat niet op reële waarden is gebaseerd. Of je nu wilt of niet, het is bijna onmogelijk om niet mee te doen aan dit systeem. We zijn diep geconditioneerd door ons eeuwenoude economische systeem van ruilen en zijn overtuigd dat ruilen het noodzakelijke basisprincipe is van een samenleving.

Deze aanname kan echter net zo'n misvatting zijn als het idee dat de aarde het middelpunt van de kosmos is. Onze

joods-christelijke samenleving is gebaseerd op de Bijbel. Misschien is de gelijkenis over talenten (Mattheüs 25:14-30) wel goed bedoeld maar verkeerd verteld. De boodschap dat je moet investeren in kennis en het ontwikkelen van je talenten, werd verduidelijkt door talent als metafoor te gebruiken. Kan het zijn dat we die vertelling figuurlijker hebben genomen dan de letterlijke betekenis van het woord talent?

ieders laatste hemd is zonder zakken.

Verpleegkundige Bronnie Ware vertelt dat als mensen aan het eind van hun leven de balans opmaken, dit nauwelijks over geld gaat.

In werkelijkheid ontnemt ruilen (geld) onze menselijke vrijheid om alle mensen te laten doen wat ze werkelijk willen: Leven en het beleven van talenten. We durven (nog) niet voldoende te vertrouwen op onze eigen kracht en onderbuikgevoel, laat staan op die van onze medemens. We blijven geloven in problemen en wantrouwen onconventionele oplossingen.

indrukwekkende voordelen haalbaar

Het allergrootste voordeel van het afschaffen van ruilen is de eerlijker balans voor iedereen. Het beroemde citaat 'All animals are equal'...kan de geschiedenisboekje in. Iemand mag best, ook als we ruilen afschaffen, meer spullen, een groter huis of meer kennis, sport of kunstervaringen of meer eten of meer drinken hebben dan de ander. We zijn allemaal gelijk maar we hebben natuurlijk verschillende behoeften. De basisbehoeften zijn voor iedereen echter hetzelfde.

Wanneer iedereen gelijkwaardig zijn leven kan vorm geven, lossen heel veel problemen als sneeuw voor de zon op en accepteren we verschillen tussen individuen soepeler. Het afschaffen van ruilen zorgt ervoor dat we allemaal kunnen genieten van onze levens.

Op dit moment leven zes keer zoveel mensen in diepe ellende als het aantal slachtoffers van de Holocaust. Daar denken we liever niet aan, maar daarmee is de ongelijkheid die we zelf gecreëerd hebben, niet verdwenen.

Iedereen kan maatschappelijk volwaardig meedraaien als ambachtsman, wetenschapper, leraar, kunstenaar of wijs politicus. Wat een verrijking voor ieder persoonlijk en voor onze hele samenleving als ècht iedereen mee doet. Bovendien wordt de wereld veel veiliger. En met een paar andere afspraken geven wij haar gezonder door aan onze kleinkinderen.

vertrouwen is noodzakelijk

Elke economie draait om vertrouwen. Als niet iedereen mee doet, werkt een systeem niet en ontstaat er onbalans. Iedereen is dus even belangrijk voor het draaiend houden van een gezond systeem en mag elkaar daar op aanspreken. Educatie, respect, vrijheid van meningsuiting en van Godsdienst zijn de pijlers waarop een gezonde samenleving is gebouwd. Onze soort is geëvolueerd en we kunnen elkaar over het algemeen prima vertrouwen. Het is een keuze om daar gebruik van te maken in plaats van angst zaaien.

Ieder mens kan werkelijk vrije keuzen waar en hoe hij wil leven en met wie.

Iedere wereldburger krijgt gratis zorg voor zijn gezondheid, ook preventief.

De voor de wereld levensgevaarlijke ziekten bezitsobesitas en armoede worden beheersbaar.

1 op de 117 mensen hoeft niet meer vluchtend zijn geboortegrond te verlaten.

Bijna 36 miljoen mensen die momenteel geen vrijheid hebben en uitgebuit worden voor persoonlijk of commercieel gewin en dus gevangen zitten in moderne slavernij (Bron Global Freedom Network) krijgen een normaal leven.

Ook de 1,2 miljard armsten van de 7 miljard wereldbewoners kunnen thuis schoon kraanwaterdrinken, voldoende gezond eten en in een bed slapen met een veilig dak erboven.

17.000 diersoorten worden minder bedreigd met uitsterven.

Crimineel gedrag vermindert als ruilen (geld) niet meer bestaat want waarom zou je nog corrupt zijn, terroriseren, illegaal drugs en drank produceren of stelen als alles gratis is en je je illegale waren niet kunt ruilen tegen iets dat voor jou meer waarde heeft? Oorlogen doven uit want waarom zou je je leven nog wagen voor de heerschappij van een ander mens die een nieuw ideaal belooft, als je goede psychische gezondheidszorg krijgt en je gezin niets tekort komt?

Er ontstaat geen Paradijs. Verkrachting, discriminatie, verwijtbare ongevallen, natuurrampen blijven bestaan. Een kleine groep mensen blijft misbruik maken van ieder nieuw systeem dat we ontwikkelen. Dat is inherent aan ons mens-zijn. Dat zijn dus geen argumenten om verandering af te wijzen. Een rechtvaardiger, humaner model schept groeiend vertrouwen. In het Canadese experiment met basisinkomen (MINCOME) is ontdekt dat de ontspanning als je je niet meer druk hoeft te maken over elementaire bestaansbehoeften zoals voedsel, water, een dak boven je hoofd, een gunstig effect heeft op de vraag naar gezondheidszorg en geluksgevoel.

Waarom zou het slechter worden dan het nu is, als we ruilen (geld) afschaffen? Het vergt slechts moed om het te proberen.

kunnen mensen de vrijheid aan?

Het vraagt veel van alle mensen. Zeker. Best veel want onze basishouding moet veranderen. Bedenk eens goede inhoudelijke argumenten waarom dit niet zou kunnen. Veel verder dan angst voor

verlies en ongeloof dat het werkelijk kan, zijn niet te bedenken. Emoties dus, die er mogen zijn, maar feitelijk niets toevoegen. Conditioneringen verhinderen om met een open geest naar dit idee te kijken. Je kunt zeggen dat het model te idealistisch en te esoterisch is of dat het in Rusland al is mislukt. De menselijke en technische ontwikkelingen gaan de laatste decennia snel dus we kunnen het nog eens proberen in een andere vorm.

Eigenlijk is het een simpel voorstel. Te mooi om waar te zijn? Nee. Ieder nieuw idee gaat door de fases ontkenning, verzet, omarming en acceptatie. De mogelijkheid om hier voor te kiezen staat eeuwig open, dus we hebben tijd om de uitwerking rustig te onderzoeken.

Zonder ruilen (en geld) ontstaan natuurlijk nieuwe vraagstukken zowel lokaal als internationaal. Er is geen aanleiding om te verwachten dat die even desastreus zijn als het niet oplossen van de huidige problemen. De overgrote meerderheid van de mensheid is volwassen genoeg om de nieuwe uitdagingen aan te kunnen.

Een voor de hand liggend scenario is dat er een schok komt om de balans op en in onze planeet te herstellen. Die schok kan van alles zijn: het geldsysteem stort in, vluchtelingen kunnen niet meer humaan worden opgevangen, een desastreuze vulkaanuitbarsting. Een corrigerende schok hoort nu eenmaal bij het leven op onze planeet. Dit voorstel biedt een richting om te kiezen wat we na die schok doen.

Hoe richten we dan onze samenleving in?

Kiezen we voor dit model:

Dèmos Krateo: de vier basisprincipes

Deze vier basisprincipes vormen de grondslag voor het nieuwe model Dèmos Krateo:

- 1. We schaffen ons geldsysteem af en maken de afspraak dat niemand ooit nog een ruilmiddel mag gebruiken.**
- 2. We werken allemaal ca. 18 uur per week werk voor de gemeenschap.**
- 3. We gaan zodanig om met grondstoffen, mensen, dieren, planten en omgeving dat we onze aarde en samenleving gezonder doorgeven aan de volgende generatie.**
- 4. Persoonlijk bezit schaffen we op natuurlijke wijze af. Ieder mens heeft evenveel recht op de 5 elementen uit de piramide van Maslov.**

Onnodige transporten verdwijnen. Het is niet langer interessant om een stempel op varkens te plakken door ze, na een leven in Nederland, te vervoeren naar Italië voor het stempel parmaham om ze vervolgens voor de slacht naar een ander land te vervoeren en te verpakken, om ze in Nederland te consumeren.

*De maatschappij is maakbaar. Per slot van rekening hebben we haar, zoals ze nu is, ook zelf gemaakt. Het vraagt alleen moed van heel velen, liefst allen, om er echt iets beters van te maken.
Durven we dat al?*

suggesties voor de uitwerking

De naam voor dit model, Dèmos Krateo, verwijst naar het hervinden van de essentie van democratie. Het model praktiseert de bestaande internationale afspraken van de rechten van ieder mens. Als aanzet in ieders denkproces volgen hier onder en in de kantlijnen enkele uitwerkingen. Alles is bespreekbaar in dit nieuwe model vermits we ons houden aan de vier basisprincipes.

perspectief op werk verandert

Het primaire doel van werk is de instandhouding van de species Homo sapiens. Vanuit kosmisch perspectief is de mens – door zijn eigen toedoen – een bedreigde diersoort op een bedreigde planeet. Keer op keer vertellen wetenschappers, dat het 2 voor 12 is als gevolg van de klimaatverandering. Als we niets doen gaat het met onze leefgebieden en voedselvoorziening op een nog grotere schaal mis. Dus de opgave is dat ieder over zijn eigen schaduw stapt om problemen op te lossen. Excuses en gedraal, hoe begrijpelijk ook, zijn echt niet langer aanvaardbaar. We moeten onze verantwoordelijkheid inzien en nemen als we iedereen dus ook onze kinderen, een fijn leven gunnen op aarde. Er is heel veel werk te doen waar we in het huidige systeem te weinig politieke wil en middelen beschikbaar voor stellen omdat we steeds struikelen over ruilen.

In het nieuwe model bepalen we welke levensstandaard er minimaal nodig is voor iedereen in de wereld. We ramen hoeveel en welk werk nodig is om die minimale

levensstandaard binnen 5 jaar te realiseren en maken afspraken. Omdat de ruilprikkel verdwijnt, verlopen onderhandelingen anders. Op wereldschaal maken we, net als nu, deze afspraken op een hoger abstractieniveau dan lokaal, om voldoende ruimte te behouden voor verschillen in cultuur en omstandigheden. Uit deze omvangrijke inventarisatie wordt duidelijk welke vacatures noodzakelijk zijn. Deze worden gecategoriseerd en geprioriteerd door zo democratisch mogelijk werkende lokale overheden.

Hoogste prioriteit heeft natuurlijk de voedsel- en watervoorziening, woning, kleding, (digitale) scholing, gezondheidszorg en omvorming naar duurzame productie. Het uiteindelijk aantal te werken uren per individu hangt af van ons gewenste welvaartsniveau en het tempo waarin we dat willen bereiken. Een intuïtieve schatting is dat dat de komende vijf jaar per persoon op circa 20 uur per week neerkomt. Wanneer het niet lukt om iedereen van huisvesting, vervoer, kleding, gezondheidszorg en voedsel te voorzien moeten we òf meer uren werken òf de productie van luxere goederen en diensten verminderen zodat mensen tijdelijk noodzakelijker werk verrichten.

Iedereen vanaf 16 jaar tot hij (tijdelijk) niet meer in staat is om te werken (ziek, hoogzwanger, hoogbejaard of zwaar gehandicapt) verricht dus een minimaal aantal uur werk voor de gemeenschap. Het tempo en de prestatiedruk bepalen mensen zelf. Vermoedelijk hebben alle

aardbewoners na circa vijf jaar een prettige levensstandaard en kan dat in stand worden gehouden door zo'n 14 uur werk per week per persoon verrichten. Ieder solliciteert naar een baan die het best bij hem of haar past. Dat zijn de gebruikelijk beroepen zoals verpleegkundige, arts, leraar, fabrieksarbeider, computerdeskundige, schoenmaker, onderzoeker, politicus, boer, stratenmaker of organisator. Wanneer er meer sollicitanten zijn die voldoen aan de eisen voor een vacature, wordt er geloot wie op gesprek mag komen. Iedereen kan een fabriek starten als hij voldoende mensen vindt die dat samen met hem willen doen. Net zoals nu vaak gebeurt, bepaalt een sollicitatiecommissie wie van de bijvoorbeeld 5 ingelote kandidaten het meest geschikt is voor het werk. Een afdeling personeelszaken blijft bestaan want mensen die niet goed functioneren, worden begeleid naar een oplossing (andere functie, scholing, motivering). Het vinden van werk wordt ontspannend en aantrekkelijk want er is meer dan genoeg en in allerlei variaties. Je kunt eenvoudig van baan veranderen of een heel ander vak kiezen. Salaris bestaat niet meer dus carrière maken krijgt een heel andere beleving. De organisatie van dit nieuwe model kan nu al worden opgezet door werkzoekenden.

Alle organisatiestructuren van bedrijven en scholen etc. maken we zo zelfsturend mogelijk want er bestaan geen eigenaren en aandeelhouders meer. De verantwoordelijkheid komt weer bij ons zelf. Het gaat om de inhoud van het werk. Minder regels is het doel maar bepaalde

Het leven als mens op onze planeet is een fantastische ervaring die we gezonder door kunnen geven aan de volgende generatie.

Iedereen kan gekozen worden als volksvertegenwoordiger omdat het om de inhoud gaat en niet meer om beschikbaar geld voor de verkiezingscampagne.

Meer aandacht, liefde en rust in productie, consumptie en in de omgang met elkaar en onze planeet.

diploma's en afspraken zoals de Arbowet en wetten op hygiëne blijven noodzakelijk. Administratie verdwijnt niet want zij levert veel zinvolle kennis op over bijvoorbeeld de beste aanpak van bepaalde ziekten.

We kunnen besluiten om te onderzoeken wat het effect is van onconventionele, preventieve en combinaties van reguliere met complementaire gezondheidzorg. Onderzoeken verlopen objectiever zonder de dwang om met een commercieel verantwoord resultaat te komen.

Een groep mensen zal in het nieuwe model de verleiding om tijdelijk niets te doen, niet kunnen weerstaan. Dat is een bijwerking van ieder model. Nu is dat verborgen maar ieder kent wel een collega die nauwelijks iets uitvoert. Deze bijwerking is geen structureel probleem. Werk is een levensbehoefte. Veel vrije tijd gaat na een jaar of minder vervelen. Na een omschakelperiode van een jaar is iedereen gewend aan het werken via het nieuwe model zonder financiële beloning. Beloning krijgt de vorm van complimenten geven en krijgen, trots zijn op je product of dienst, dankbaarheid van de ontvanger. Het plezier van onvoorwaardelijk geven is een essentiële menselijke eigenschap waar we rechtstreeks gebruik van maken. Onze emoties zoals angst zorgen er nu voor dat we ons ruilsysteem (geld) in stand houden. We kunnen onze emoties inzetten als argument om ruilen af te schaffen omdat we dan een positievere emotie ervaren. Als we iemand helpen maakt ons lijf direct stoffen aan die een geluksgevoel geven. We zien de glimlach bij de ander en dat zorgt

voor een positief effect op ons gevoel via spiegelneuronen. Een salaris dat op een bankrekening wordt gestort is anoniemer en geeft veel minder directe bevrediging.

winkels worden verdeelpunten

Winkels ontwikkelen zich tot verdeelpunten. Dit is een combinatie van repaircafé, kringloopwinkel, afvalverwerking, bibliotheek, traditionele winkel en ophaalpunt voor pakjes. Er blijft logischerwijze differentiatie bestaan in producten per verdeelpunt. Bij de gebruikelijke slager, schoenmaker, boekwinkel, bakker, en misschien ook de supermarkt, haal je je levensbehoeften en breng je je afval en spullen die je niet meer nodig hebt, terug.

Spullen worden zo nodig gereinigd en zo mogelijk opgeknapt om ze opnieuw uit te lenen. Het plezier in repareren mag er weer zijn. Afgedankt materiaal wordt zoveel mogelijk ter plekke ontmanteld tot bruikbare grondstoffen die vervoerd worden naar de plek waar ze nodig zijn.

De nieuw geproduceerde, meest gewilde gebruiksgoederen (meubilair, kunst, exclusieve kleding e.d.) worden gechipt en komen in een database (webwinkel). Iedereen kan zich inschrijven om ze maximaal 3 maanden te lenen. Als er meer dan 1 persoon belangstelling heeft voor een product, wordt er geloot wie het product de volgende 3 maanden mag lenen. Als er geen belangstelling is voor de spullen die je momenteel leent, mag je ze net zo lang houden tot iemand die het product wil

lenen zich - via het verdeelpunt- meldt. Of totdat het versleten is of totdat je er op uit gekeken bent en het terugbrengt. Zodra er belangstelling voor is, ontvang je een berichtje dat je het product aan de volgende persoon door moet geven. In dit berichtje staat ook het aanbod van vergelijkbare producten zodat je niets tekort komt. Over de verdeling van luxere goederen worden ook weer op wereldschaal afspraken gemaakt. Ieder mens krijgt evenveel kans om luxe goederen 3 maanden te lenen.

Wanneer je goederen nodig hebt, kijk je in de (digitale) catalogus of bezoek je het verdeelpunt of er iets van je gading beschikbaar is. Is dat er niet dan kijk je in de lijst van uitgeleende goederen en schrijf je je in om datgene wat je zoekt te lenen. Uiteraard worden mensen (met o.a. een mentale of fysieke beperking) die niet met digitale systemen overweg kunnen ondersteund. Loting bepaalt wie wat krijgt.

Het model kunnen we verder uitdenken om het overgangsproces zo eerlijk en efficiënt mogelijk te laten verlopen. Dat is nodig om zoveel mogelijk draagkracht te krijgen onder de wereldbevolking.

Met onze digitale systemen kunnen we snel en op tijd zien wat nodig is om de productie bij te stellen. De vraag zal veranderen en de begrippen waarde en schaarste veranderen. Het is vermoedelijk niet zo precies te voorspellen wat de eerste vijf jaar nodig is. Daarna gaat het gemakkelijker dankzij onze technologieën.

Het complete banksysteem is niet meer nodig. Alle schulden en kapitalen lossen op als sneeuw voor de zon. Verzekeringen en leningen verdwijnen want alles wat je echt nodig hebt, is gewoon beschikbaar.

Alle financiële banen (caissières, bankiers, speculanten) en afspraken (hypotheek, beleggingen, belastingdiensten, rentes, leningen, verzekeringen, loonadministraties, opties) verdwijnen. Omdat 'financiële arbeid' niet meer nodig is, komt een enorme arbeidspotentie vrij die we inzetten om de schrijnende materiële ongelijkheid in de wereld op te lossen. Daarna kan iedereen minder uren werken en volop genieten van zijn leven.

voedsel

Laten we voedsel alleen nog duurzaam produceren met zo min mogelijk onnodige toevoegingen. Dat heeft tot gevolg dat de gemiddelde gezondheid verbetert. Je neemt net zo veel vers voedsel en drank mee als jouw huishouden in 3 dagen consumeert. Door een beperkte periode aan te houden, ontstaat er zicht op de hoeveelheid vers voedsel die nodig is en vermindert het weggooien van voedsel. Overbodige producten die nog 1 maand houdbaar zijn, mag je terugbrengen.

Per persoon consumeren we maximaal 1 ons vlees per dag omdat dat waarschijnlijk de hoeveelheid is die de aarde duurzaam kan produceren. Behoeftes aan medicijnen, gevaarlijke stoffen en verdovende middelen, zoals alcohol, sigaretten, drugs blijven natuurlijk bestaan. Om de uitgave van deze middelen praktisch en veilig vorm te geven, bedenken we iets slims om kwetsbare mensen tegen zichzelf te beschermen. Waarschijnlijk biedt persoonlijke levering per drone een oplossing.

Misschien ontwikkelt zich een nieuw beroep: de boodschappenbode die de boodschappen thuis bezorgt terwijl jij iets anders doet. Gedoe met sleutels en sloten verdwijnt want er is geen reden meer om bang te zijn voor inbrekers. In de jaren '50 was het niet nodig om je fiets op slot te zetten of je huis tegen inbrekers te beschermen. Dat lijkt nu onvoorstelbaar maar dat kan gewoon weer.

vrije keuze

De druk om grootschalig landbouw en veeteelt te bedrijven verdwijnt. De hoeveelheid en kwaliteit van toegevoegde stoffen om de houdbaarheid en aantrekkelijkheid van producten te verhogen verminderen. Bovendien gaan we verser en dus gezonder eten en drinken. Het maakt niet meer uit of een komkommer krom is of dat de ene appel kleiner is dan de ander. Het kweken van nieuwe rassen is gericht op voldoende voedingsstoffen en variatie. Honger en dorst bannen we uit. Niemand hoeft meer te leven van uitsluitend fastfood of het eten van diervoer of uit de vuilnisbak of uren te lopen voor een emmer drinkwater.

We kunnen kiezen wat we echt willen in plaats van dat de werking van geld ons dwingt tot keuzes die eigenlijk niemand wil. Als een project halverwege toch niet zo'n goed idee blijkt te zijn, stoppen we het gewoon. Iedereen kent voorbeelden zoals de HSL of de OVchipknip waarin een, bij nader inzien slecht plan, toch door is gegaan vanwege de financiële verplichtingen.

grondstoffen

Grondstoffen zijn van iedereen. Verdeling vindt op wereldschaal plaats waarbij rechtvaardigheid het uitgangspunt is. We winnen uitsluitend op milieuvriendelijke en respectvolle wijze. Hergebruik wordt nog interessanter en urgenter want wie waagt bijvoorbeeld nog zijn leven om zeldzame mineralen te winnen in gevaarlijke mijnen? We hebben de keuze om de mijnen eerst veilig te maken.

productie

We kunnen er voor kiezen om veel meer ambachtelijk te produceren. Dat betekent dat mensen zich kunnen onderscheiden door spullen te maken en af te nemen die ze echt mooi en prettig vinden. Het geluksgevoel om met tijd en aandacht iets te creëren, of te repareren, of te weten dat iemand iets speciaal voor jou maakt, is nu een voor velen onbetaalbare luxe maar in het nieuwe model voor iedereen bereikbaar.

energie

Zonne-energie bepaalt de komende miljoenen jaren de toekomst van de mens op aarde. Evenals energie uit wind en water (zoet-zout, getijden, hoogteverschil). Het is zinloos om te investeren in energiebronnen die eindig zijn, zoals gas en olie of een onopgelost afvalprobleem creëren zoals kernenergie. Er is meer dan genoeg zon en met slimme keuzes kunnen we op korte termijn over voldoende duurzaam gewonnen energie beschikken. Producten worden op de duurzaamste manier geproduceerd (en vervoerd) en dat zal vaak lokaal zijn.

onderwijs en kennis

Iedereen is vrij om net zoveel onderwijs te volgen als hij of zij wil. Levenslang leren dus, net zo veel als je wilt. Middels digitale kennisoverdracht is deze ambitie praktisch snel en goed te realiseren. Vanaf een jaar of 10 beschikt iedereen die dat wil over een eigen tablet, elektriciteit en toegang tot het internet. Zo goed als alle kennis is op deze manier voor iedereen (digitaal) beschikbaar. Kennis van wapensystemen is minder geschikt voor algemene openbaarheid.

De opbrengst van technologieën zoals automatisering wordt eerlijker verdeeld.

Oorlogen verminderen drastisch in aantal en effect want de meeste mensen die bereid zijn om ze te voeren, doen dat om economische redenen.

Die motivatie verdwijnt in model Dèmos Kratoe omdat iedereen een gegarandeerd bestaan krijgt. Om diezelfde reden rijst de vraag wie nog wapens wil produceren.

Het wordt duidelijker wat de drijfveer is van mensen om hun rollen te vervullen. Blijven dezelfde mensen koning, president, minister, (religieuze) leider?

Patenten, geheime onderzoeksresultaten en dergelijke bestaan niet meer, dus iedereen kan voortbouwen op alle bestaande kennis. Dat betekent een enorme afname in rechtszaken en een toename in allerlei slimme toepassingen. Geld is geen belemmering meer voor onderzoek en dat leidt tot revolutionaire ontdekkingen.

diensten

Het aanbod, de vraag en het gebruik van diensten verloopt zoveel mogelijk digitaal. Ook hier bedenken we een rechtvaardig systeem voor de verdeling. We organiseren steun voor digibeten die gebruik willen maken van het digitale (diensten)systeem maar er niet mee om kunnen gaan als gevolg van leeftijd, lichamelijke of geestelijke beperking.

overheid

Meningen en overtuigingen blijven natuurlijk verschillen dus politiek blijft bestaan. Voor welk systeem we ook kiezen, collectieve beslissingen moeten we nemen over bijvoorbeeld de prioriteit van werk, huisvesting, infrastructuur en grondstoffen en hoe dat alles verdeeld en georganiseerd wordt. Politici en overheidspersoneel staan niet meer onder invloed van geld. Dus corruptie en eigenbelang verminderen aanzienlijk.

Regelgeving blijft een overheidstaak. Zo min mogelijk wetten en regels is het uitgangspunt. In principe bestaat de overheid zoveel mogelijk uit wijze mensen die niet per definitie gebonden zijn aan een politieke partij. Geleidelijk moderniseert de

overheidsinfrastructuur in een nader uit te werken model dat zo rechtvaardig mogelijk is. Invoering van de gekozen burgemeester, een partijloze minister of president zijn dus mogelijk evenals stemmen op een coalitieakkoord in plaats van voor een partij. Kleinere gemeenschappen zoals dorpen bepalen binnen de vier basisprincipes zelf hun overheidsstructuur en grootte. 'Think global act local' is de leidraad. Per land, volk, regio, dorp en stad blijven verschillen bestaan onder andere om de diversiteit te waarborgen. maar ieders 5 elementaire behoeften zijn gewaarborgd.

Macht krijgt een andere betekenis omdat materiële verrijking haar lading verliest. Die drijfveer is weg dus politici zijn vrijer om oprecht ethische beslissingen te nemen en zitten minder vast aan partijdiscipline. Standpuntenmakelaars (lobbyisten) vervullen een belangrijke taak in kennisuitwisseling en meningsvorming. De invulling en moraliteit veranderen door het verdwijnen van de geldimpuls.

justitie

Toezicht op bijvoorbeeld veiligheid (o.a. verkeersregels, gekwalificeerde mensen voor bepaald werk) blijft bestaan. Een strafstelsel blijft noodzakelijk. Geldboetes bestaan natuurlijk niet meer. Alternatieve straffen richten zich op gedrag veranderende gezondheidszorg en scholing. Beperking van de vrijheid zal in een enkel geval nodig blijven. Door onderzoek te doen naar de oorzaak van maatschappelijk gezien onacceptabel gedrag wordt duidelijk wat

een betere manier is om hier mee om te gaan. Mediation en een beter begrip van de werking van 'vergeving' en 'respect' spelen hierbij een rol. We werken toe naar een zo groot mogelijk verbod op productie, bezit en gebruik van wapens. Een uitzondering is bijvoorbeeld nodig voor het doden van gevaarlijke dieren.

panden (woningen en andere gebouwen)

Iedereen blijft gewoon wonen waar hij nu woont en bedrijven blijven gehuisvest in de panden waar ze nu zitten. Het eigendom van panden vervalt. Je leent een pand om te wonen of te werken. Dat kost dus niets maar je hebt wel de verplichting om het pand te onderhouden. Als je wilt verhuizen, plaats je je huis in een register, de pandenbank. Zodra je een passend pand hebt gevonden, kun je verhuizen. Zijn er meerdere belangstellenden voor een pand dan wordt het gebruiksrecht verloot. Het gebruiksrecht blijft bestaan zolang je er woont of werkt. Als je langer dan 3 maanden geen normaal dagelijks gebruik maakt van het pand, vervalt je huisvestingsrecht.

Ieder pand wordt goed onderhouden door de gebruiker en in goede staat doorgegeven aan de volgende bewoner. Is er geen belangstelling voor een pand dan wordt bekeken waar dat aan ligt en lossen we het probleem op. Misschien is het oncomfortabel of is de indeling verouderd. Panden die niet voldoen aan minimale eisen worden herbouwd of gerenoveerd.

Iedereen heeft werk want er is genoeg te doen. Dus iedereen voelt zich nuttig en gewaardeerd en maakt volledig deel uit van de maatschappij.

Een interessante baan hangt niet meer af van de familie of het land waar je geboren bent, over welke capaciteiten (intelligentie, vaardigheden, ellebogenwerk) je beschikt en of je beperkingen hebt (handicap, leeftijd).

Film en tv kijken of muziek luisteren zonder reclame-onderbrekingen die je een product, dat je je niet kan permitteren of niet nodig hebt, opdringen. Slinks gebruik van breinkennis verandert in positieve beïnvloeding.

In het bijzonder in de nu nog arme landen worden de eisen voor de panden geleidelijk hoger. De hoogste prioriteit is dat iedereen een dak boven zijn hoofd heeft dat aan minimale eisen voldoet. Dat kan voorlopig een tent zijn zolang er geen betere mogelijkheid is.

Feitelijk vindt dus een herverdeling van grondstoffen en kennis plaats. De mensen in de (nu nog) armste landen leveren zelf de arbeid en maken zelf de keuzes voor de benodigde grondstoffen, materieel en kennis.

Een huishouden mag maximaal 1 huis bewonen. Aangezien je zelf je huis moet onderhouden zal het minder aantrekkelijk zijn om grote huizen te bewonen. Je kunt namelijk niemand meer inhuren voor klussen. Natuurlijk mag je iedereen vragen om je te helpen. Je kunt het werk aan je woning ook aanbieden via de digitale dienstenbank. Of dat werk wordt uitgevoerd hangt af van de prioriteit die aan het werk wordt gegeven (door de democratische volksvertegenwoordiging) en of er iemand bereid is dat werk aan het pand waar je in woont, te doen. Huishoudelijke werkzaamheden voer je zelf uit, tenzij je gehandicapt bent. Dat werk krijgt in die situatie een hoge prioriteit en werkzoekenden zullen weinig drempels ervaren om dat werk voor een gehandicapte te doen. Met de huidige beschikbare hulpmiddelen zoals robotstofzuigers, (af-) wasmachines en dergelijke kan ieder best zelf in een paar uurtjes per week zijn huishouden doen.

Het gevolg van de herverdeling kan zijn dat grote panden door meer mensen bewoond worden of andere functies krijgen. Leegstaande bedrijfspanden kunnen bewoonbaar worden gemaakt en woonpanden mogen omgebouwd worden tot werkruimte. Bedrijfsruimtes mogen, net als nu, geen overlast veroorzaken voor omwonenden.

Enkele losse opmerkingen: Vervanging van badkamers, keukens etc. gebeurt na 15 jaar of later als de bewoner dat wil. Vakantiewoningen en hotelkamers mag je maximaal 3 maanden gebruiken. Iedereen is vrij om zich overal ter wereld te vestigen. Je bent vrij om te leven als een nomade of om altijd in je geboortehuis te blijven wonen en alles varianten daar tussen.

vervoer

Openbaar Vervoer zal zich rap ontwikkelen omdat het gratis is. Veel onnodig transport verdwijnt omdat het fenomeen 'goedkope arbeid in productielanden' niet meer bestaat. Over de verdeling van het gebruik van auto's, boten en fietsen en vliegtuigen denken we na om er voor te zorgen dat er zorgvuldig mee wordt om gegaan. We willen zo min mogelijk onderhoud (van schades) en negatieve gevolgen voor het milieu.

waardevolle goederen

Kwetsbare belangrijke historische objecten, kunst en juwelen blijven in vrij toegankelijke musea. Overige nu nog waardevolle spullen verliezen hun economische waarde. Het geloof dat goud altijd haar waarde

behoudt, krijgt een ander perspectief. Want dat geloof is een menselijke afspraak waarvan de houdbaarheidsdatum is aangebroken.

Er zijn meer dan genoeg kunstwerken en juwelen en er kan volop geproduceerd worden dus via het leensysteem kan iedereen iets moois voor maximaal 3 maanden lenen; en langer als er niemand anders belangstelling voor heeft. Het begrip schaarste krijgt dus een andere beleving. Modes zullen anders verlopen. Kunst waarvoor geen belangstelling is, wordt gerecycled. Tijdens de overgangperiode mag je, wat nu in je bezit is, levenslang lenen, zolang het maar in je woning past. Natuurlijk zullen er kunstwerken verloren gaan maar gezien de enorme productie van nieuwe werken hoort het bij de natuurlijke vergankelijkheid. We kiezen zo objectief mogelijk, welke werken we in musea willen behouden en onderhouden.

cultuur en sport

Iedereen mag sport en cultuur beoefenen, maken, vertonen en bekijken. Gedurende de overgangperiode is het misschien verstandig om deze activiteiten als 'vrije tijd' te beschouwen. We kunnen het als werk waarderen zodra een minimaal welvaartsniveau voor iedereen bereikt is. Wellicht is er een andere manier om te voorkomen dat er in de overgangperiode te veel arbeid aan sport en cultuur wordt besteed waardoor het bereiken van het minimum welvaartsniveau te lang duurt. De materialen waarmee cultuur en sport worden gemaakt en beoefend zijn voor iedereen volgens het leenprincipe bereikbaar. De druk

*Er is geen reden meer om voedsel op een aarde-onvriendelijke manier te produceren:
geen plofkippen,
geen monoteelt,
geen illegale houtkap,
betere bescherming van met
uitsterven bedreigde dieren en
planten,
beëindigen van grootschalige erosie,
etcetera.*

Er is veel meer mogelijk omdat geld geen rol meer speelt. We beslissen democratisch welk wetenschappelijk onderzoek we echt belangrijk vinden.

Niemand hoeft meer gedwongen het huishouden te doen voor een ander om in leven te blijven (deze werkverhouding ligt dicht bij slavernij).

om doping te gebruiken vermindert omdat je alleen 'eer' kan winnen.

schenken

Schenken van goederen en diensten blijft gewoon mogelijk. Ook een geschenken product mag je niet langer dan 3 maanden behouden en bij gebrek aan belangstelling langer. Het leuke is natuurlijk dat je heel veel cadeau kunt doen en alle cadeaus die je niet leuk vindt, kun je zonder schaamte terug brengen naar het verdeelpunt.

vrije tijd

Je mag natuurlijk meer dan de afgesproken uren gemeenschapswerk doen. Je mag ook luieren, studeren, extra werk met een lage prioriteit uitvoeren of hobby's beoefenen. Gewone dingen zoals koken, huishouden, blijf je zelf doen (behalve als je het vanwege leeftijd, ziekte of handicap niet zelf kan). Het verschil tussen hobby en werk verandert op termijn. Werk is niet meer onderverdeeld in betaald en onbetaald vrijwilligerswerk.

internet

Het is beduidend minder eng als privacy gegevens worden opgeslagen als niemand er financieel beter van kan worden. De oorspronkelijke idee van internet, dat iedereen er beter van wordt, is dus haalbaar. Misbruik blijft mogelijk dus een alerte houding en toezicht is nodig.

media

Onafhankelijk journalistiek onderzoek naar misstanden blijft nodig omdat we natuurlijk niet ineens heilige boontjes zijn. De mediakwaliteit verbetert omdat de makers

niet meer gebonden zijn aan budgets. Het hijgerige gaat van het nieuws af omdat kijkcijfers een andere waarde krijgen. Programmering hangt niet meer af van reclameboodschappen. Het programma-aanbod wordt afwisselender en breder. We worden niet meer gehersenspoeld met rolmodellen van irreële ideale lijven en levens.

overgang naar dit nieuwe model

Naar mijn verwachting kan de meerderheid van de mensheid er begrip voor op brengen dat het een aantal jaren duurt voordat het model wereldwijd goed functioneert en dat dan ook de nu nog armste mensen kunnen beschikken over een fatsoenlijk ingericht huis (bed, stoel, tafel, tv en computer met internet) met elektriciteit, water, keuken, toilet en badkamer.

de rijken van nu

Bij mensen die nu meerdere panden bezitten doet het opgeven van bezit pijn en roept het weerstand op. Die pijn staat, met een helicopterview bekeken, niet in verhouding tot de pijn van mensen die nu in armoede leven. Laten we elkaar bewust maken van de gevoelens die horen bij het zetten van deze stap. De enorme opluchting en de bescherming en veiligheid voor mensen wanneer ze voor het eerst in hun leven een permanent veilig dak boven hun hoofd hebben; het gevoel van enorm verlies voor mensen die ervaren dat hen iets wordt afgenomen waarvan ze vinden dat ze er recht op hebben omdat ze met dat idee zijn opgevoed.

Als iemand sterft gaat de volledige nalatenschap naar het verdeelpunt. Foto's en dergelijke, die je in de familie wilt houden, kun je aan elkaar doorgeven. Erven bestaat niet meer (basisprincipe 4).

Vanuit een helikopterblik bekeken, levert het de mensheid meer geluk, vrede, gezondheid en welvaart op als we de verdeling rechtvaardig maken. De huidige rijke elite mag in Dèmos Kratoe kiezen in welk pand ze blijven wonen en met welke spullen. Ze hebben dezelfde rechten en plichten als ieder ander mens. Ze leveren dus slechts een deel in van de manier waarop ze nu leven. Er is geen steekhoudend argument te bedenken waarom de ene mens het extreem veel beter heeft dan de ander. Niemand kan invloed uitoefenen waar hij geboren wordt en juist dat is in de huidige wereld bepalend of je meest basale behoeften überhaupt worden bevredigd. De mensen die het veel beter hebben, hebben meer macht als gevolg van de groeiende tweedeling. We zijn zo geconditioneerd dat we dankbaar zijn als rijken geld aan een goed doel schenken. Er is niets mis met schenken maar de rijke die schenkt, bepaalt waar aan. Daar is niet democratisch meer aan. Die willekeurige macht gaat veel te ver.

Enorm veel mensen die in armoedige streken geboren worden hebben zo goed als geen kans om zelfs maar het welvaartsniveau van een Nederlandse bijstandsmoeder te bereiken. Macht is voor die enorme aantallen arme mensen in de huidige wereld volstrekt onbereikbaar. Dit is niet goed te praten. Iedereen voelt de

Economische groei verandert in een natuurlijke economische kringloop.

Als je je leven wilt wijden aan een sport of kunst, kan dat ook als je geen supertalent bent.

Het afschaffen van erven is ook in onze huidige samenleving een interessante optie. Als alle bezit aan het einde van een leven terugvloeit naar de gemeenschap, kunnen loonbelasting en BTW misschien wel vervallen.

onmacht om het op te lossen terwijl het wel kan. Herverdeling is onontkoombaar.

de armen van nu

Vanwege de omvang van deze groep is het onmogelijk dat iedereen van begin af aan over alle elementaire levensbehoeften beschikt. De benodigde arbeid is aanwezig. Voldoende kennis en grondstoffen ontbreken maar er zijn volop mogelijkheden om die zo snel mogelijk ter plekke te brengen. Scholing in motivatie en eigen verantwoordelijkheid is nodig en ondersteuning in traumaverwerking.

De eerste weken zijn vreemd

Iedereen stapt uit zijn comfortzone en bedenkt wat zijn bijdrage aan een gezondere wereld is en zal zijn. Net als na een grote natuurramp of oorlog richten we een nieuwe samenleving in.

Stel je voor, met ingang van het volgende jaar krijg je en doe je dus alles gratis. Loopt dat uit de hand? Nee. In het begin is het wennen. De schulden en tegoeden van enkelingen zijn tot astronomische bedragen uitgegroeid met geen enkel uitzicht op harmonisatie van ons ruilmiddel. Er komt dus sowieso een moment dat we gewongen moeten overschakelen naar een ander model. Nu hebben we (nog) de tijd om er over na te denken.

Omschakeling kan niet massaal van de ene op de andere dag, zonder voorbereiding. We hebben niets te verliezen als we in de overgangperiode grote schulden maken. Onze beperkingen zijn kennis, klimaat en grondstoffen en energie. Onze

kracht is arbeid, intelligentie, creativiteit en aanpassingsvermogen. Onze problemen zijn het klimaat, oorlogen, vluchtelingen, schulden, ziekten, honger, dorst, enzovoort.

Als we de keuze maken voor dit nieuwe model ontvangt ieder mens op aarde op zo kort mogelijke termijn voldoende gezond voedsel, schoon water, scholing, een veilige woning, (preventieve) gezondheidszorg en een gelukkiger bestaan.

Het uitwerken en organiseren van het nieuwe model kan in Nederland door werkzoekenden worden gedaan als tegenprestatie voor hun uitkering. Onderzoek naar de haalbaarheid van dit model kost financieel dus erg weinig. Leegstaande gebouwen zijn bruikbaar als kantoor en via internet is iedereen met elkaar verbonden voor overleg.

Wat houdt ons tegen om dit model te onderzoeken?

De gedachte dat 'die ander' er misbruik van zal maken?

Voor mij ben jij die ander. Ik ben voor jou die ander. Waarom blijven wij dit wantrouwen voeden? Omdat we vastlopen in verouderde ideeën en conditioneringen. De species *Homo sapiens* heeft zich de afgelopen eeuwen enorm ontwikkeld. Het is hoog tijd om onze samenlevingsvorm hierop aan te passen. De meerderheid van de mensen op aarde is arm. Maar vormt wel de meerderheid. Daar zit de kracht om verandering voor elkaar te krijgen.

Wat kies jij? een wereld van eieren of geld?

tot slot

Van ruilen komt huilen luidt het gezegde. Elk ruilsysteem is onbegrensd en ontwikkelt zich tot het huilen is bereikt.

Een vraag: Welke waarde heeft God? Dat verschilt per mens en is niet uit te drukken in een eenheid waarin ieder mens zich kan vinden. Maar dat verwachten we wel in ons marktdenksysteem. Via ingewikkelde berekeningen en redeneringen waarbij veel mensen intuïtief aanvoelen dat er iets niet klopt, drukken we een bos, een dier, een leven, schone lucht en water in een ruileenheid uit.

Het is de vraag is of we jaarlijks bezig willen zijn met uitzoeken welke bank fair handelt en ons het minste bedondert, de prijs en kwaliteit van ziektekostenverzekeringen en nurtsvoorzieningen vergelijken, in de gaten houden of je nog wel het beste telefoonabonnement hebt. Bij elkaar vraagt dat ontelbaar veel uren arbeid en waarom gaan we daarmee akkoord? Terwijl vluchtende mensen een hongerdood sterven.

Nooit af te lossen overheidsschulden hangen dreigend in de lucht. Aan de ene kant dwingt het ruilsysteem ons tot marktdenken. Aan de andere kant dwingt het ons om steeds meer diensten vrijwillig te leveren omdat het geldsysteem niet sluit.

Met burgerparticipatie willen we in Nederland de gaten in het systeem oplossen. Daar wringt toch iets omdat het

in de kern onrechtvaardig is. Tegelijk zit in participatiedenken de kiem voor een structurele oplossing.

Zodra er aan schijnbare zekerheden wordt gemorrelt, worden mensen (logischerwijze) bang om alles te verliezen. Maar de wereldproblemen worden in rap tempo steeds groter. Er moet nogal wat veranderen om niet binnen een paar decennia in chaos te belanden en uit te sterven. En dat kan.

Wachten op verlossers, zoals in diverse religies wordt gepredikt, of op een grootse integere wereldleider (Karel de Grote) die alle problemen oplost, is zinloos, omdat die zeer waarschijnlijk niet komen. De aarde vergaat ook niet zo snel maar het leven van ieder aards organisme kan veel beter! Laten we zelf problemen oplossen op een manier zoals we die van God verwachten.

We moeten zelf iets doen.

De vragen die ieder zichzelf mag stellen zijn: hoe ziet mijn ideaal er uit en kan ik deze verandering aan? Denk niet aan 'de ander' want dan laat je je keuze, net als 'die ander', afhangen van een ander. Wat die ander denkt is niet interessant om je eigen keuze te bepalen.

Dit essay is een voorzet. Wanneer voldoende mensen model Dèmos Kratoe wensen en we met elkaar een kritische massa (14%?) bereiken, kunnen wij, of een volgende generatie, een humanere en duurzame samenleving realiseren!